

MUZEJ JEVREJA BOSNE I HERCEGOVINE (JEVREJSKA ZBIRKA)

Muzej Jevreja Bosne i Hercegovine smješten je u najstarijoj sinagogi u Bosni i Hercegovini, Velikom hramu, sagrađenoj 1581. godine – koja je po mišljenju muzejskih stručnjaka jedan od najljepših izložbenih prostora na teritoriju bivše Jugoslavije. Prvi put je izložba otvorena 1966. godine, sa namjerom da se obilježi 400 godina od dolaska Jevreja Sefarada na tlo Bosne i Hercegovine. Inicijator osnivanja bio je tadašnji predsjednik Jevrejske opštine u Sarajevu, dr. Jozef Konforti.

Nažalost, samo je kratak vremenski period, ovaj depandans Muzeja Sarajeva, imao kustosa i u tom intervalu su napravljene dvije izložbe: jedna posvećena životu i radu dr. Kalmi Baruha i druga o sinagogama u Bosni i Hercegovini. I tada smo, kao i danas, bili daleko od materijalnih mogućnosti kojima raspolažu jevrejski muzeji u svijetu.

Jevrejska zbirka je formirana zahvaljujući donacijama: Jevrejske opštine, Komunalne banke i štedionice, kao i individualnim poklonima i otкупima od pojedinaca.

Od 1992. godine, kao posljedica ratnih dešavanja i gubitka matične zgrade, svi eksponati Muzeja grada Sarajeva su premješteni u zgradu Sinagoge, cijeneći da je to najsigurnije mjesto u tadašnjem Sarajevu. Samim tim i Muzej Jevreja nije mogao biti otvoren za javnost sve dok se u julu 2004. godine nisu stekli uvjeti za njegovo ponovno aktiviranje.

Cijeneći sve okolnosti ponovnog otvaranja Muzeja, naročito kratko vrijeme koje smo imali na raspolaganju kao i raspoloživa sredstva odlučili smo ipak izvršiti preinake prethodne Izložbe a sve u svrhu savremene muzeološke prezentacije ovog prekrasnog prostora.

Danas, muzejska postavka izgleda ovako:

Smještena je u prizemlju i na dvije galerije. Pored obrednih predmeta koji su smješteni u prizemlju Sinagoge, u Muzeju se mogu vidjeti: fotografije, dokumenta, knjige, mape, slike, dijelovi zaostavštine istaknutih naučnika i umjetnika jevrejskog porijekla. Dakle, i pored skromnog obima osnovna karakteristika Zbirke je njena kompleksnost. Jedan od najvrijednijih i naj-

starijih predmeta je Srebrei tas ili štit Tore koji datira iz 1844. godine. Na njemu se mijenjaju pločice sa imenom nastupajućeg praznika. On, također, čuva uspomenu na grudni štit hramskog sveštenika. Inače, najatraktivniji dio Zbirke su obredni predmeti od kojih mnogi imaju inskripcije, na hebrejskom jeziku. A, riječ i pismo su stalni pratilac jevrejskog predmeta, i sakralnog i profanog.

Za kulturnu istoriju Jevreja u Bosni i Hercegovini poseban značaj ima Hagada u kojoj se nalaze molitve, anegdote, psalmi, himne a u središtu kazivanja je izlazak i oslobođenje Jevreja iz egipatskog ropstva. Čitala se kod kuće za vrijeme Sedera i prvih noći Pesaha. Nastala je na tlu Španije u 14. vijeku da bi nakon protjerivanja Jevreja, preko Italije i Dubrovnika, stigla u Sarajevo. Original Hagade čuva se u Zemaljskom muzeju Bosne i Hercegovine.

Predmeti na prvoj galeriji prikazuju život i kulturu Jevreja Bosne i Hercegovine, njihov doprinos razvoju nauke, trgovine i zanatstva. Novina je postavljenje Atarskog dućana na mjesto gdje se nekad nalazio limarski, koji je reduciran i izložen na drugom mjestu. Jedan od zanata kojima su se

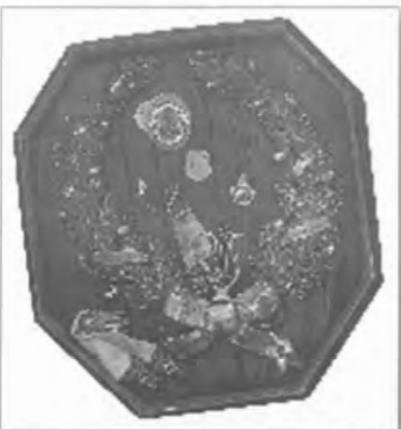

Nadgrobni spomenik sa jevrejskog groblja "Kovačići"

Mastionica, olovka i upijač tinte Isaka Samokovlije

Odlikovanja jevrejskog pjevačkog društva "Lira"

Jevreji bavili u to vrijeme u BiH bio je li-marski. Prikazani su predmeti iz jedne takve, tenećijske, radnje u kojoj su izrađivani i prodavani predmeti za najširu upotrebu.

Atarski dućan je pripadao poro-dici Papo i jedini je sačuvani te vrste. Nalazio se neprekidno 300 godina na istoj adresi, Sarači br. 6, a zatvoren je 1942. godine. Pored njega izložena je umjetnička slika, rad Petra Tiješića, sa istom tematikom.

Na drugoj galeriji prikazano je učešće i stradanje Jevreja u toku Dru-gog svjetskog rata kao i njihov doprinos razvoju radničkog pokreta.

U ovom, najtužnijem dijelu Mu-zeja, vidimo i scene iz koncentracionih logora u bivšoj Jugoslaviji i iz evropskih zemalja, u koje su deportovani i ubijani Jevreji. Tu je i logorska haljina zatvo-renice Mire Papo iz logora Ravensbrik, te sramne oznake koje su Jevreji morali nositi, da bi se razlikovali od drugih.

Knjiga stradanja 12.000 Jevreja smještena je na galeriji između dva krila sa popisom imena Jevreja koji su "pali" kao žrtve fašističkog terora. 6.000 ime-na sarajevskih Jevreja i 6.000 iz drugih krajeva BiH upisano je abecednim re-dom kao svjedočanstvo ljudskog bezu-mlja jednog vremena.

U ovu temu se dobro uklapa i obilježavanje Pravednika jevrejskog naroda. Akcija je kontinuirana i izvodi se u saradnji sa Institutom za zločine "Konrad Adenauer" organizacijom, a njen pokretač je gosp. Eli Tauber.

S obzirom da je trend moderne muzeologije stvaranje muzeja koji će biti što dostupniji posjetiocu, u kojima neće vladati pravilo "gledaj, ali ne diraj", Muzej Sarajeva u ovom svom depandansu vrši male preinake shodno potrebama, npr. obilježavanja jevrejskih praznika, kada se uoči nastupajućeg praznika postavlja uvodna legenda koja ga objašnjava i po mogućnosti dodaje vitrina sa eksponatima koji podupiru tematiku.

U nedostatku slobodnog izložbenog prostora (galerije) Muzej je primoran svoje postojeće, stalne postavke, reducirati i donekle mijenjati da bi dobili mogućnost postavljanja, kako gostujućih, tako i svojih privremenih izložbi. Svjesni nedostataka takvih odluka koji umanjuju značaj stalnog postava i ne pružaju adekvatnu šansu manjim izložbama, između dva zla, biramo manje.

Tako je i prostor Muzeja Jevreja u par navrata ugostio izložbe: iz Beča "Jevrejska vjenčanja", zatim u saradnji sa J.U. Apoteke Sarajeva pravljena je izložba "Jevreji zdravstveni radnici u BiH", te posljednja tako realizirana izložba je u saradnji sa Češkom ambasadom "Dječija priča".

Cilj nam je što više popularizirati djelatnost naših objekata te njihova vrata otvoriti za građane i posjetioce Sarajeva. U tom smislu organiziramo posebna predavanja za učenike sarajevskih škola, uključujemo se u šire akcije koje se pokreću u Gradu (Bašćaršijske noći, Sarajevska zima i sl.) u kojima naši objekti postaju mjesta okupljanja i kulturnog dešavanja Grada. U tom smisli proširujemo i djelatnost ovog depandansa Muzeja.

Komisija / Povjerenstvo za očuvanje nacionalnih spomenika je na Sjednici od 7. 11. 2003. godine proglasio Muzej Jevreja Bosne i Hercegovine, nacionalnim spomenikom, kao istorijsku građu.

Logorska haljina
zatvorenice Mire Papo

Sažetak

O MUZEJU JEVREJA BOSNE I HERCEGOVINE

Muzej Jevreja BiH otvoren je povodom obilježavanja 400 godina od dolaska ovog naroda na tlo BiH, u prekrasnom ambijentu stare sinagoge. Izložba prezentuje specifičnost religije, doprinos koji su dali razvoju nauke i kulture, te stradanje Jevreja u Drugom svjetskom ratu.

U nedostatku slobodnog, izložbenog, prostora Muzej Sarajeva je primoran svoje stalne postavke reducirati i donekle mijenjati, kako bi dobili prostor za postavku, kako gostujućih tako i svojih privremenih izložbi. Muzej Jevreja BiH je ugostio, između ostalih, bečku izložbu "Jevrejska vjenčanja", prašku "Dječiju priču", te izložbu "Jevreji, medicinski radnici" koju je Muzej upriličio zajedno sa J.U. Apoteke-Sarajevo.

Summary

JEWISH MUSEUM OF BOSNIA AND HERZEGOVINA

The Jewish Museum, opened to mark the quadricentennial of the arrival of the Jews in Bosnia and Herzegovina, is housed in the highly atmospheric setting of the old synagogue. The exhibition includes artefacts relating to Judaism, the contribution made by the Jews to the development of science and culture, and their suffering during World War II.

Lack of space has forced the Sarajevo Museum to limit and somewhat alter its permanent exhibition to create space for visiting exhibitions and its own temporary exhibitions. The exhibitions hosted by the Jewish Museum include the exhibition of Jewish wedding gowns from Vienna, Children's Tales from Prague, and the exhibition entitled "The Jews, medical workers," mounted by the Museum jointly with Apoteke Sarajevo.